

...stavosti jsem musel navštívit, se-
boť po skočené mši se rozleželo vše do
domů nebo na stinná místa, kde si po-
chutnávali na obědě přineseném od
jinud nebo koupeném na trhu v Korin-
tě a teprve když jsem šel na nádraží
abych odejel zpět, slyšel jsem z hospo-
dy zvuky hudby, jejížto členové nejspí-
še přilís posilňovali se nějakým národ-
ním nápojem; ale bylo přece rozoznati,
že hrají valčík, nyní nejoblíbenější a
vůde v Nikaraguě rozšířený "Sobre
des olas" (Nad vinami). Toho, co se
při hudbě dělo, jsem už neviděl, ale
možno si domyslíti. Také nevím,
byly-li ranní čistě vyprané a žehlené
šaty večer ještě tak čisté a pěkné, nebo
do jaké míry byly zvaleny. Ale do toho
nám konečně nic není.

Přijel jsem zpět do Leónu o 1/5. hod.
odpoledne, a byl jsem důkladně umdlen,
neboť jsem prochodil v Korintě 3 hodí-
ntay v horku, právě v nejteplejším
slunci, a takovou procházku možno pak
dobře v těle cítiti. Zde každá chůze
více zemdlí, než v krajinách studených,
tím více pak, jest-li to v hodinách po-
ledních, v největším žáru slunce.

O několika zajímavých kapitolách z dějin lékařství.

Dle přednášky dr. Ed. Vlasáka:

Lékařství všech věků lze rozdě-
liti ve tři fáse, ve tři velká, dlou-
há období. V období prvním ob-
starávali medicínu bytosti vyšší,
bohové a jich služebníci-kněží. V
druhém období vládla v lékařství
filosofie a spekulace filosoficko-
náboženská. Tato doba zařikávala,
zaklínala různé nemoci a vyháněla
zlé duchy z těla, vymýšlela rozma-
nité elixiry života, "kameny mou-
drosti", lektvary, skládající se z
nesčíslného počtu součástí, kteréž
mohly vždycky uvrhnouti zdravé
tělo lidské do nemoci, ne však ne-
mocné pozvednouti z bídy a utrpe-
ní. Zvolna jen klesla si cestu my-
šlenka, že všude ve vědě musí se
počítati s fakty, že každý úkon,
každý zjev ve přírodě musí míti
svou příčinu i svůj následek, v
období to třetím počalo se pracu-
vati v lékařství na základě příro-
dovědeckého bádání a na základě
nepředpojatého nazírání objektů
přírodních. Z doby první, theurgi-
cké, probral přednášející všechny
skorem staré národy: Egyptany,
Řeky, Řimany, Židy, Indy, Feni-
čany, Čínany, Japonce a na konec
Slovany. U Egyptanů popsal vel-
ký jich pokrok v lékařství, dotkl
se i balsamování mrtvol, které ně-
kdy u bohatých Egyptanů až i přes
dva tisíce zlatých u jedné mrtvolky
stálo. Nejvýše v lékařství stáli ve
starém věku geniální Řekové, jichž
četné školy i za dnešních dob vzbuzují
respekt a uznání. Největším
lékařem řeckým všech věků byl
Hippokrates (460—337 př. Kr.)
žil v době, kdy v malířství a so-
chařství vynikali: Tainos, Fidias,
Praxiteles, Zeuxis, Polygnotos,
Parrasias; v řečnictví Lysias, Iso-
krates, Lykurgos, Aischines, De-
mosthenes; ve filosofii Anaxagoras,

Protagoras z Abdery, Prodikos
Demokrit atd. Napsal sám neb je-
ho žáci třiapadesát medicínských
knih. Vyslovil první větu, že lékař,
když nepomůže, aspoň nesmí ne-
mocnému uškoditi; co nezhojí lék,
zhojí nůž, a co nezhojí, zhojí oheň;
otálení v lékařství poukazuje na
neumění; krátký jest život, dlouhé
jest umění; kde jest umění, tam
jest i láska k lidem. Za Ptoleme-
ovců (323—38 př. Kr.) kvetla ško-
la alexandrijská, z níž vyšlo mno-
ho výtečných mužů v oborech
všech. Z Římských lékařů vynikli
mnozí, hlavně Asklepiades (128—
56 př. Kr.), který má zásluhu o
to, že Říman nemusil se stydět
za to, když byl lékařem, což dříve
pokládáno za zaměstnání pravého
římšana nedůstojné. On žádal, aby
lékař hojil příjemně, bezpečně a
rychle; dále Aulus Cornelius Cel-
sus (25 př. Kr.) veliký operatér,
který podvazoval již krvácející
cévy, otvíral dutinu lečební atd.
Plinioví staršímu (23 po Kr.) nabí-
zeno za knihu, ve které mnoho se
mluví o lékařských domácích pro-
středcích, 130.000 zl.; největším
římským lékařem byl Claudius
Galenus z Pergamu (131—201 po
Kr.), ctitel a vykladatel řeckého
Hippokrata.

Na základech Hippokratových a
Galenových budoval celý středo-
věk a velká část novověku. U Slo-
vanů bohem všeho zla, nemocí a
utrpení byl Zloboh, běsově jeho
sluhové, zlé ženy, vílenice. U ko-
lébky každého člověka stály sudi-
čky; v mládí nakloněna byla člo-
věku bohyně Lada; když květy
mládí opustily člověka, zjevila se
mu Bída v podobě vysoké, hubené
panny, zasedla si v "zápečí" a člo-
věk nezbavil se jí až chladná Maana
uspokojila jej ve svém tmavém,
vlhkém lůně.

V třetím století po Kristu po-
pisují Orosius, Antonius a Cypria-
nus zvláštní epidemie — mor. Co
byl tento mor, neví se s určitostí.
Byly to jednak neštovice, jednak
skvrnitý tyf, jednak onemocnění
všech žláz těla.

Ve středověku poklesly všechny
vědy, pokleslo i lékařství. Bujela
pověra, zařikávalo se, vyháněli se
zlí duchové, operovalo se s velkým
aparátom, bylo-li více hluku a více
nástrojů; bylo-li toho hluku a ná-
strojů méně, byl aparát malý. Při
operacích stlačovaly se nemocnému
velké tepny na krku, aby stal se
bezcitným, při kteréžto proceduře
stal se někdy nemocný bezcitným
na věky, byl udušen. Krvácející
končetiny po amputacích byly namá-
čeny do vřelého oleje; amputa-
ce konány tím způsobem, že stáhla
se končetina silným motouzem, v
žíravých látkách namočeným a če-
kalo se, až končetina odumře a od-
padne.

V 11. a 12. století vyniká lékař-
ství Arabů.

Roku 1110 založena universita v
Bologni, r. 1180 v Montpelllieru,
1140 v Oxfordu, 1205 v Paříži. Na

univerzitách těch nejpozději zalo-
ženy školy lékařské.

škola Salernská vynikla v do-
bách těch; ve dvou tisících verších
měla vloženu celou medicínu a
měla zvláštní "compendium saler-
nitanum."

Lékaři v těch dobách byli vyšší,
tělesní to lékařové knížat a vévodů
a lékaři nižší, kočující, bradýři,
kteří projížděli ve velkých kome-
diantských boudách celou třeba
Evropu, prováděli různé operace,
zvláště řez na kámen a holili také
p. t. publikum.

V klášterech vynalezaly se rú-
zné zázračné masti, elixiry, kapky
atd.

V Lyonu a Meridě připomínají
se první veřejné nemocnice. Mrtvolky
lidské více se počaly ote-
vírati, což teprve v novém věku
dělo se ve větším počtu a na
mrtvolách nemocných vůbec, ne-
jen na odpravených, jak dříve se
to stávalo.

V hygieně nařizovala se čistota
na ulicích a veřejných místnostech,
lázně byly nedostatečné, v malém
počtu a nepraktické.

Bylo také přihlíženo poněkud k
falšování potravin, jako vína, piva,
chleba; policie potravin náležela
do kompetence biskupů a vyšších
kněží.

Lékařství spočívalo na základě
"věřiti", který lékař poněkud svo-
bodněji si počínal, byl dán do klat-
by, byl kacířem a někdy i upálen.
Nový věk, počínající šestnáctým
stoletím, přinesl i vědě lékařské,
jako všemu vědění lidskému, po-
krok.

Hutten vítá nově nadcházející
dobu:

"Studie kveton, duch se probou-
zí, jest radost žiti."

Povznesení vědy lékařské mělo
za příčiny humanismus, spekulati-
vní chemii, anatomii a nazírání ob-
jektů přírodních bez předsudků.
Ve spekulativní chemii vynikl
Theophrast Bombast z Hohenhei-
nu, dále pěstována věda lékařská
muži jako byli Ambrož Paré
(1570—1590), anatomii vědou
učinil geniální Ondřej Vesal (1514
—1564), 1620 sestrojil Zachariáš
Jansen první drobnohled; Franti-
šek de la Boë, (1614—1672) pro-
fessor v Leydenu, zavedl klinické
vyučování, totiž vyučování vědě
lékařské při lůžku nemocného. Ve-
šel v užívání teploměr, minutový-
mi hodinami měřil se puls, r. 1628
objevil Harvey oběh krevní, roku
1667 provedl Francouz J. Babbista
Denys transfusi krevní, do žil
člověka vpuštěna krev jehněčí, r.
1665 Malpighinalézl červené ku-
ličky v naší krvi, pitvou prospí-
vala anatomienormální i patholo-
gická, r. 1741 vynalezl Leopold
Auenbrugger z Hradce Štýrského
plessimetr a Francouz Laenec v té
době sluchátko.

Poklep a poslech, nejdůležitěj-
ší pomůcky lékařství vnitřního,
zdokonalili v letech 50. a 60. ny-
nějšího století naši krajané, Škoda
ve Vídni a Hamerník v Praze a

Čech Rokytanský popsal důkladně
chorobné tělo lidské, pitval přes
30.000 mrtvol. K nim družil se
dosud žijící Němec Virchow, kte-
rý odvodil vše onemocnění od
onemocnění buňky; naše tělo je
konglomerát buníček v různé
úтары uspořádaných. Ve fyziologii
vynikají Čechové Purkyně, Pro-
cházká, Čermák atd. Ranlékařství
povzneslo se narkosou (aether roku
1846 a chlorofom 1847) a desin-
fekčními prostředky (karbolovou
kyselinou, sublimátem, borem, sa-
lycilem atd.) Dnes možno operova-
ti všude na každém místě těla, po-
něvadž jednak postaráno o čistotu
desinfekčními látkami, jednak o
bezcitnost a bezbolestnost narko-
sou. I o choromyslné, kteří až do
času Filipa (roku 1756—1826)
byli považováni za duchem pose-
dlé, zavírání a přikovávání mezi
největšími zločinci v žalářích, v
novějších dobách postaráno v ústa-
vech pro choroduché.

Dnes věda lékařská v plném
dosahu a plné míře dostává své
povinnosti naproti trpícím lidstvu
Dnes může nemocný k svědomi-
tému svému lékaři obrátiti se s dů-
věrou a klidnou myslí, že mu týž,
když nepomůže, aspoň neškodí,
což již Hippokrates od řádného lé-
kaře žádal.

* Z Loun se oznamuje 8. března:
Velký požár vypukl o 11. h. dopoledne
z příčin dosud neznámých zvenčí stodo-
ly Tařblovy ve Hřbitovní ulici a ve
čtvrt hodině zachvátil střechy celé řady
domů a stodol po levé straně ulice.
Pravé to moře plamenů, ohrožující
množství sousedních budov se šindel-
ovými střechami. Odtud odevšad na
rychlo za nářku a bédování vynášen ná-
bytek a nářadí na Cyrillské náměstí. O
12. hodině chytala střecha "Nové ho-
spody" u silnice postoloprtské a hned
na to protějščí Fantova stodola pod sa-
mými valy. Prudký vítr zanášel ohar-
ky do města, ohrožuje tak zejména
Dlouhou třídu, kde střechy jsou vesměs
šindelové. Na štěstí obrátil se pak vítr
do polí a spulil se drobný déšť, čemuž
jedině děkovati sluší, že snad celé mě-
sto nelehlo popelem. O 4. hod. byl
požár neúmornou činností místních a
okolních sborů hasičských a za přispě-
ní vojska na budovy původně zastížené
omezen.

* Rozměry prostoru světového. —
Aby obrovskou vzdálenost stálic od naší
země znázornil, předkládá ředitel kapské
hvězdárny, profesor Gill. následující vý-
počet: Žádná stálice není naší zemí blíže
než 2000 miliard mil; většina z nich vy-
kazuje mnohem větší vzdálenosti, 10—
100krátě větší. Na jižní obloze zářící
hvězda první velikosti: A. Centauri,
jest dle nejnovějších výzkumů naší
zemí nejbližší. Dejme tomu, že by až
tam položeny byly železné koleje a jí-
zdné za 1 km. obnášelo 2 centimy (sko-
ro 1/2 centu.) Jízdné na A. Centauri čí-
nilo by tudíž 27.500 milionů franků.
Rychlost jízdy obnášela by 96 km. za
hodinu, čítaje v to zastávky, a přece
trvala by celá jízda 48.663.000 let!
Podobné výpočty znázorňují obrovské
rozměry říší světových daleko lépe,
nežli veškeré hvězdařské číslice.